

1.

Laahâ**sämitiggeest adelum laavâ rievdâdmist**

Ovdâskode miärdâs miel

komettuvvoo sämitiggeest adelum laavâ (974/1995) 18 e—18 i, 23 a, 26 b, 26 d, 27 a, 42 a já 42 b §, tagarin ko tain láá 18 e—18 i, 42 a já 42 b § laavâst 1725/1995, 23 a já 27 a § laavâin 1279/2002 já 335/2020, 26 b § laavâin 1279/2002 já 853/2020, sehe 26 d laavâst 1279/2002, *rievdâduvvoo* 1 — 4, 4 a, 5—16, 18, 18 a, 18 d, 19—25, 25 a, 26, 26 a, 27—31, 31 a, 31 c, 31 h, 32, 34, 35, 38—40 já 40 c §, 5 lovo paječaalá, 41 §, 6 lovo paječaalá, 42 já 43 §, tagarin ko tain láá 1, 21, 22, 24, 25, 25 a, 26, 26 a, 27, 28, 31, 31 a, 31 c, 31 h, 34, 35 já 40 c § laavâst 1279/2002, 4 a § laavâst 335/2020, 5, 13, 15, 20, 30 já 43 § uáassin laavâst 1279/2002, 9 § uáassin laavâst 626/2011, 16, 18 a, 18 d já 42 § laavâst 1725/1995, 18 § uáassin laavâst 1026/2003, 23 § laavâin 1279/2002 já 335/2020, 40 § laavâin 1279/2002 já 852/2020, sehe 41 § laavâst 852/2020, sehe *lasettuvvoo* laahân uddâ 9 a, 9 b, 17 a, 17 b, 25 b, 41 a—m, 43 a já 43 b § sehe lahtos čuávuvávt:

1 loho

Almoliuh njuolgâdusah

1 §

Laavâ tárguttâs

Sämmilij algáaalmugin lii jiešhaldášemvuoigâdvuodâs olášuttem tiet sämmilij päikkikuávlust jieijâs kielân já kulttuurân kyeskee jiešhaldášem ton miel ko taan laavâst já eres laavâin asáttuvvoo. Taan jiešhaaldášmân kullee pargoi várás sämmiliuh jiešhaldášemvuoigâdvuodâs olášutmáin väljeje valjâiguin jieijâs aalmugist sämitige.

Sämitigge tuáimá riehtiministeriö haldáttâhsyergist.

2 §

Staatâ ekonomâlâš ovdâsvástádâs

Staatâ budjetist kalga väridid tuárvi stuorrâ meriruođâ taan laavâst uáivildum pargoi várás.

3 §

Vuoigâdvuotâ merkkejuđ valjâluvâttálmân

Vuoigâdvuotâ merkkejuđ valjâluvâttálmân lii ulmust, kote ana jieijâs sämmilâžžân, toin iävttoin, ete:

1) olmooš jieš teikkâ aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn, ááhust já äijihist teikkâ ááhui já äijihij vanhimijn lii oppâm sámikielâ vuossâmužžân kiellân; teikkâ

2) aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn lii merkkejum teikkâ lii lamaš merkkejum jienâstemvuoigâdvuodâlâžžân 1. uddâivemáánu 2027 tâi tast maŋa uárnejum sämitige vaaljâin.

Valjâluvâttálmân merkkim iähtun lii meid, ete taan laavâst asáttum ahan, aalmugjeessânvuotân já aalmugregisterân kyeskee jienâstemvuoigâdvuodâ eres vátámâšah olášuveh.

4 §

Sämmilij päikkikuávlv

Sämmilij päikkikuávloin uáivilduvvoo lahtosin orroo káártán merkkejum kuávlu, mii siskeeld lánuduv, Aanaar já Ucjuv kieldái kuávluid sehe Suádigil kieldást orroo Laapi palgás kuávlu.

4 a §

Haldáttáhriävtälj siättusij heiviittem

Sämitiigán já ton toimâorgaanáid heiviittuvvoo haldáttáhlaahâ (434/2003), virgeomáhái tooimâ almosvuodást adelum laahâ (621/1999), arkkádáhlaahâ (831/1994) já laahâ šledgáhámásii ášástálmist virgeomáháštoomást (13/2003), jis taan laavást ij nubenáál asáttuu.

2 loho

Sämitige pargoh

5 §

Sämitige almoláš toimáväldi

Sämitige pargon lii meridiš sämmilij jieijäs kielân, kulttuurân já sajattâhân algâalmugin kyeskee aašijn já hoittád tooid kullee pargoid. Eres aašijn sämitigge oovded sämmilij jiešmeridemvuoigádvuodâ olášume.

Sämmilij jiešmeridemvuoigádvuodâ olášuttem várás sämitigge uasálist rádádállâm- já oovtástoimâmkenigásvuodâ miäldásávt 9 §:st uáivildum aašij valmáštaalmân já miärdásái tohâmân. Pargoidis kullee aašijn sämitigge puáhtá toohád alguid já iävtuttásáid virgeomáháid sehe adelid ciälkkámušáid, ovdedid já haldášid sämikulttuur sehe miedettiä ruttádem.

Sämikielâ já -kulttuur pajeentoollâm já ovdedem turvim várás sämitigge tuáimá sämimáttááttás já -škovlim äššitobden já parga ubálášvuottân toi ovdedem pyerrin.

Jieijäs toimáváaldán kullee aašijn sämitigge kiävtá meridemvääldi tienuuvt ko tot taan laavást tãi sierâ eres laaváin asáttuvvoo.

Jieijäs pargoid kullee aašijn sämitigge kalga jieijäs peeleeest turvid vuáduvuoigádvuodái já olmoošvuoigádvuodái olášume. Sämitigge kalga kohtálid puoh ulmuid oovtviärdásávt já suhápeelij täsiáárvu oovdedmáin ton mielä ko lavváin tärhibeht asáttuvvoo.

Sämitigge nannee tooimás várás pargo-oornig.

6 §

Sämmilij ovdástem

Sämitigge oovdást sämmilijä aalmugliin já aalmugijkoskâsijn pargoin.

7 §

Muštálus

Sämitigge ráhtá jyehi ive ovdáskoodán muštálus tast, mii merhâšitteid lii tábáhtum sämmilijä kyeskee aašij ovdánmist. Muštálus puáhtá siskelidiä iävtuttásáid tooimáin, moh annojeh sämmilij vuoigádvuodái turvim várás.

8 §

Meriruudái jyehim

Sämitigge meerrid sämitige jieijäs tooimân eujottum ruudái kiävtust. Sämitige miärdásân ruudái kiävtust jieijäs tooimân ij uážu uuccáä nubástus väidimáin.

Sämitigge meerrid sämitige peht miedettum torjuin. Pargo hoittáádjijn sämitigge tuáimá staatátoorjávirgeomáhâžžân. Sämitige peht miedettum torjuuh kalgeh kulluä sämmilij kielân já kulttuurân kyeskee jiešhaldášem olán. Staatáráädi asáttássáin puáhtá adelid tärhibijä njuolgádušáid sämitige peht miedettum torjui jyehimân kyeskee monáttálmijn.

Sämitige miedettem torjuid heiviittuvoo staatatoorjälääh (688/2001).

9 §

Oovtásttoimâm- já ráđádállámkenigásvuotâ

Virgeomáhááh já iäráseh, kiäh hoittájah almos haldáttáhtooimáid, ráđádeleh sämitiggijn talle ko valmáštállámnáál láa laavah, haaldátlíh miärádásah já eres tooimah, main sáttá lede eromáš merhášume sämmilijd, viggámuššán peessád ohtsášibárdásán sämitiggijn tai finnid sämitige mietâmáš ovdil miärádás toohám. Oovtásttoimâm- já ráđádállámkenigásvuotâ kuáská sämmilij päikkikuávlust olášuttum tai vaikuttášáidis peeleeest toho ollee toimáid já eres toimáid, moh vaigutteh eromášávt sämmilij kielân tai kulttuurân teikkâ sii sajattáhân tai vuoigádvuodáid algáaalmugin, moh kyeskih:

- 1) eennâmvijoduvái kevttimân;
- 2) staatáeennâm, suojálemkuávlui já meccikuávlui tipšomân, kevttimân, suojálemtooimái olášuttumân, laiguttumân já luovâttumân;
- 3) kuáivuttáhmineraalijd siskeldeijee kávnusij ucâmân já kávnusijguin ávhástálmân sehe staatá eennâm- já čäcikuávluin tábáhtuvve kolletoidemân;
- 4) sämmilij kulttuurháámán kulle iäláttás laháasátlíi teikkâ haaldátlíi rievđádmân;
- 5) luándu maangáhámásásvuotâ já šonjádáhnubástus kiedávuššee toimáid;
- 6) sämikielálii arášoddádem sehe sämikielálii já sämikielâ máttááttás oovdedmân;
- 7) sämikielálij sosiaal- já tiervásvuotâpalvulusái olášuttumân já oovdedmân;
- 8) sämitige resursij já eres toimámiávtui turviimân já oovdedmân; teikkâ
- 9) eres ton sullásii áášán, mii vaaigut sämmilij kielân, kulttuurân teikkâ sii sajattáhân tai vuoigádvuodáid algáaalmugin.

9 a §

Sämmilij vuoigádvuodái huámmášumán völdim virgeomáhái já iärásij, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargoid, tooimást

Virgeomáhááh já iäráseh, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargoid, kalgeh 9 §:st uáivildum tooimáid vuáváádjnis já olášutdijnis toi vuovijguin moh láa kevttimnáál:

- 1) ovdedid sämikielái pajjeentoollám já ovdedem sehe sämmilij vuoigádvuotâ já iävtuid pajjeentoollád já ovdedid jieijás kulttuur, iärrás lasseen jieijás ärbivuáválijd iäláttásáid; já
- 2) kepidid jieijás tooimáin šaddee negatiivlijd vaikuttášáid sämikieláid sehe sämmilij vuoigádvuodáid já iävtuid pajjeentoollád já ovdedid sii jieijás kulttuur, iärrás lasseen sii jieijás ärbivuáválijd iäláttásáid.

9 b §

Monáttállám oovtásttoimâm já ráđádálmij ääigi

Virgeomáhááh já iäráseh, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargoid, almotteh sämitigán nuuv tooláa ko máhđuláš talle ko sij algáttah porgád 9§:st uáivildum ášijguin. Jis koččámuš lii jotkuuvášluándusii tooimást, te almottás kalga toohád puorijn aigijn ovdil ráđádálmij ornim. Virgeomáhááh já iäráseh, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargoid, almotteh sämitigán, ete mon meripeeivi räi sämitigge kalga almottid haalust ráđádállád ääšist. Meriäigi kalga lede kuáhtuláš já tast puáhtá völdid huámmášumán ääši huápulášvuotâ.

Tilálášvuotâ kevtihánnáa kyeddim ij eesti virgeomáháid tai iärásijd, kiäh hoittájah almos haldáttáhpargo, juátkid ääši kiedávuššám.

Sämitiggeest lii vuoigádvuotâ finnid kirjálii čielgiittás ääšist iärrás lasseen 9 a §:st uáivildum aášijn já tooid lohtášuvve vuáváámijn ovdil ráđádálmijd. Sämitigán kalga väridid kuáhtulii ääigi ráhtádáttád ráđádálmáid. Oovtásttoimâm kalga pieijád joton já ráđádállád kalga vavettes mieláin já rievtsáigásávt nuvt, et ääši loppápuátusán lii máhđulášvuotâ vaiguttiid ovdil ääši čuávdim.

Tohhum ráđádálmijn kalga čäällid pevdikirje. Pevdikiirján čállojeh uásipeelij uáinuuh ääšist sehe ráđádálmij loppápuáduš.

3 loho

Toimâpaje, toimâorgaaneh já toimâm

10 §

Jesâneh já toimâpaje

Sämitiigán kuleh 21 jesânid já nelji värijeessân, moh väljejuvvoje sämitige valjâiguin neelji ive toimâpaje ääigán, mii älgá valjâive juovlâmáánu 1 peeivi. Sämitiggeest kalgeh lede ucemustáa kyehti jeessân já ohtá värijeessân lánuduv, Aanaar já Ucuuvâ kieldâst sehe Suädigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust. Loopah 13 jesânid väljejuvvoje jienâmere vuáduld, kuittág tienuuvt, ete ucemustáa vittá jeessân kalgeh lede sämmilij päikkikuávlust.

Staatâräädi meerrid sämitige vaaljâi puátusij vuáduld sämitige jesâniid já värijesâniid sii toimáid, mieddeet táttum vuáduld iäru toomâst já meerrid mainâšum vaaljâi puátusij vuáduld uddá jeessân já värijeessân ton sajan, kote lii valjâpaje ääigi joscâm jeessânvuodâst teikká värijeessânvuodâst.

Jis sämitige jeessân teikká värijeessân moonât 22 §:st uáivildum valjâtohlâšvuodâ toimâsis, staatâräädi kalga sämitige alguu vuáduld pahudiđ, et taan ulmuu luáttámuštoimâ lii joscâm.

11 §

Sämitige saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijeeh

Sämitigge väljee jieijâs juávhust saavâjodetteijee já kyehti värisaavâjodetteijee. Valjiimist kalga tállán almottid riehtiministeriön.

Saavâjodetteijee já värisaavâjodetteijeeh tuáimih jieijâs pargoost váldutoimálávt.

12 §

Čuákkimij čuákánkoččom

Sämitige čuákkim meerrid čuákkimijdis tolâmist. Čuákkim kalga ton lasseen koččod čuákán, jis saavâjodetteijee teikká stivrâ ana tom tárbulâžžân teikká kuálmádâs jesâniin nuuvt váátá tiätu ääši kiedâvuššâm várás.

Jis sämmilij päikkikuávlust kieldâst tâi kuávlust väljejum jeessân ij pyevti uásálistiđ čuákkimân, te suu sajan kalga koččod siämmáa kieldâst tâi kuávlust väljejum värijeessân.

13 §

Sämitige stivrâ

Sämitigge väljee jieijâs juávhust stivrâ, mast lii saavâjodetteijee já kyehti värisaavâjodetteijee sehe enâmustáa vittá eres jeessân. Sämitigge väljee jieijâs juávhust stivrân kyehti värijeessân. Valjiimijn kalga tállán almottid riehtiministeriön.

Valjâive tuáimee stivrâ juátká jieijâs toomâst tassaaš, ko uddá stivrâ lii vaaljâi maŋa väljejum.

Stivrâ valmâštâl aášijd sämitige čuákkimân já olášut sämitige miärádâsâid tienuuvt ko pargo-oornigist tärhibeht meriduvoo.

Sämitige pargo-oornigist lii máhđulâš meridiđ stivrâ jeessân toomâ váldutoimálâšvuodâst.

Sämitige stivrâ jesânin tâi värijesânin ij pyevti lede valjâlâvdikode tâi nubástusuuccâmlâvdikode jeessân tâi värijeessân.

14 §

Eres toimâorgaaneh

Sämitigge aasât jieškote-uv valjâpaje aalgâst valjâlâvdikode 4 lovvoost uáivildum vaaljâi várás. Sämitigge puáhtá asáttid meid eres toimâorgaaniid sämmilij jieijâs kielân já kulttuurân kyeskee jiešhaaldášmân kullee aášij hoittám várás.

Sämitige valjâluvâttállâmaášij nubástusuuccâmlâvdikodeest (nubástusuuccâmlâvdikode) asáttuvvoo 5 lovvoost.

15 §

Toimävääldi kevtim

Sämitige čuákkim sehe stivrâ já eres toimâorgaaneh kevtih sämitiigán kullee toimävääldi ton miel ko taan laaväst asáttuvvoo já sämitige pargo-ornigist meriduvvoo.

Sämitige čuákkim meerrid prinsiipávt merhášittee já vijdáht vaigutteijee aášijn, jis ääši huápulášvuodâ tiet ij eres čuávu.

Toimävääldi ij uážu sirded 5 § 6 momentist, 7 §:st, 10 §:n 3 momentist, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20, 25 b, 26 ige 41 §:st uáivildum aášijn.

16 §

Toimáttuvah já pargoviehâ

Sämitiggeest láá toimáttuvah sehe virge- já pargosopámuškoskávuodâlâš pargoviehâ ton miel ko ton ääšist sämitige pargo-ornigist târhibeht meriduvvoo. Sämielâ toimáttuvâst asáttuvvoo sierâ.

Sämitige virgeulmuid, virgijd já virgekoskávuotân heviittuvvoo, mii staatâ virgeulmuin, viirgijn já virgekoskávuodâst asáttuvvoo já meriduvvoo.

Pargovievâ palvâluskoskávuodâ iávtuin já toi miärášuumist lii siämmáánáál vyeimist, mii staatâ palvâluskoskávuodâ iávtuin já toi miärášuumist asáttuvvoo, meriduvvoo teikkâ suáppoo.

17 a §

Čuákkimân uásálistem teknisii tiäđusirdemvyevi kevttimáin

Sämitige pargo-ornigist puáhtâ meridiđ, ete čuákkimân puáhtâ uásálistiđ kevttimáin videorádádállâm teikkâ eres hiäivulii teknisii tiäđusirdemvyevi.

Pargo-ornigist puáhtâ adeliđ târhibijđ miärádásáid monáttálmist, mii nuávduittuvvoo teknisii tiäđusirdemvyevi kevtidijn.

17 b §

Aalgâvuogâdovuotâ

Ucemustáá kyevtičyede vittlov sämmiliist, kiäh lijji merkkejum majemustáá toimáttum sämitiggevaaljain jienâstemvuogâdovuodâlâžžân, lii vuogâdovuotâ toohâđ sämitiigán alguu sämitige pargoid kullee ääšist.

Târhibeh miärádásah monáttálmist, mii nuávduittuvvoo aalgâvuogâdovuodâ kevttimist, já alguu kiedâvušmist adeluvvojeh pargo-ornigist.

18 §

Aášij kiedâvuššâm

Sämitige čuákkim já eres toimâorgaan lii meridemváldálâš, ko saavâjodetteijee teikkâ vârisaavâjodetteijee já ucemustáá peeli eres jesâniijn láá miel di.

Sämitige já ton asáttum toimâorgaan jeessân lii iästulâš uásálistiđ taggaar miärádâs tohâmân, mii kuáskâ persovnlávt sunjin teikkâ suu haldáttáhlaavâ 28 § 2 momentist uáivildum aldahuálkân teikkâ tagarân siämmáá ceehi 3 moomeent miel paldálistoo ulmui.

Ääših čuávdojeh sämitiggeest eenâblohomiärádássáin. Jis jienah maneh táásá, te saavâjodetteijee jienâ čuávdá. Vaaljain kiäččoo, et tot kote uázžu enámustáá jienâid šadda väljejum. Jis jienah maneh táásá, te vyerbi čuávdá.

3 a loho

Reekkigtuálu já tilitârhistem

18 a §

Reekkgituálu

Sämitige reekkgituáluun já reekkgituálulooppátmán heiviittuvvoo ton lasseen, mii taan laavâst asáttuvvoo, reekkgituálulaahâ (1336/1997).

18 d §

Tilitärhistemmuštâlus

Nubenáál ko tilitärhistemlaavâ (936/1994) 3 lovo 6 §:st lii meriäägist asáttum, tilitärhisteiijee kalga adelid jieškote-uv tilipaajeest vyesimáánu loopâ räi sämitige stiivrân kirjâlii tilitärhistemmuštâlus, mii kalga, ton lasseen mii tilitärhistemlaavâst asáttuvvoo, siskeldid ciälkkámuš tast, ete láá-uv toimâmuštâlusâst staatâtorjuu kevttimist adelum tiäduh riehtâ.

4 loho

Sämitige vaaljah

19 §

Valjâihe já valjâpirrádâh

Sämitige vaaljâi várás staatâ lii ohtân valjâpirrádâhhân.
Sämitige vaaljah toimáttuvvojeh jyehi niäljád ive (valjâihe).

20 §

Valjälävdikodde

Valjälävdikodde meerrid ucâmuš vuáduul ulmuu merkkiimist valjäluvâttálmân já ráhtâ valjäluvâttállâm. Valjälävdikodde olášut sämitige vaaljâid tienuuv ko taan laavâst asáttuvvoo.

Valjälävdikoodán kuleh saavâjodetteijee já kuttâ eres jeessân, main juáhháast lii persovnlâš värijeessân. Valjälävdikoddeest kalga lede jeessân já värijeessân Aanaar, Ucjuv já lánuduv kieldân sehe Suádigi kieldâ Laapi palgâs kuávlust. Valjälävdikoddeest kalga meid lede säämi kielâlaavâ (1086/2003) 3 § 1 saajeest uáivildum sâmi kielâi äššitubdâmuš.

Sämitige stiivrâ jeessân tâi värijeessân teikkâ nubástusuuccâmlävdikode jeessân tâi värijeessân ij pyevti lede valjälävdikode jesânin ige värijesânin.

21 §

Jienâstemvuoigâdvuotâ

Sämitige valjäluvâttálmân merkkim iähtun lii ulmuu aassâmsaajeest peerusthánnâá ton lasseen, mii 3 §:st asáttuvvoo, ete olmooš tiävdâ majemustâá valjâtoimáttâs majemuu peeivi 18 ihheed já ete sun lii Suomâ aalmugjeessân teikkâ sust lii olgoeennâm aalmugjesânin lamaš päikkikielâlaavâst (201/1994) uáivildum päikkikielâ Suomâst talle, ko ucâmuš valjäluvâttálmân vâldimist kalga majemustâá ráhtid.

22 §

Valjâtohálâšvuotâ

Sämitige vaaljâin lii valjâtohálâš jyehi jienâstemvuoigâdvuodâlâš, kote lii mieltâm iävtukkâssân já kote ij lah vááijuvvâldâlâš.

Iävtukkâssân ij pyevti lede valjälävdikode teikkâ nubástusuuccâmlävdikode jeessân teikkâ värijeessân.

23 §

Valjäluvättälläm

Valjälävdikodde ráhtá jienâstemvuoigâdvuodâlijn ulmuin valjäluvättállám. Valjälävdikodde lii valjäluvättállám registertuállee.

Valjäluvättállám merkkejuvvoo kieldái mieldest puustavoornigân jyehti jienâstemvuoigâdvuodâlii nommâ já persovntubdâldáh sehe päikkikielâ já čujottâs, jis toh láá tiädust. Valjälävdikodde uázžu kevttiđ aalmugtiätuvuáhâdâd tiäduid valjäluvättállám ráhtimist. Päikkikielâ já čujottâs ij kuittâg uážu merkkid valjäluvättállám, jis taid tiäduid kalga virgeomáhái tooimâ almosvuodâst adelum laavâ 24 § 1 moomeent 31 saje mieldest toollâd syeligâsâst teikkâ jis ulmuu peht aalmugtiätuvuáhâdâdâh lii vyerkkejum aalmugtiätuvuáhâdâdâst já Digi- já aalmugtiätuvirgâdâd visâsmittempalvâlusâin adelum laavâ (661/2009) 36 §:st uáivildum torvokiäldu.

Valjäluvättállám kalga ucâmuš vuáduđ vâldid jienâstemvuoigâdvuodâlii ulmuu. lähtun valjâvuoigâdvuodâi kevttimân aldemuin čuávuvâin sämitige vaaljâin lii, ete ucâmuš tahhoo majemustáa valjâivveest oovdeb čohčâmáánu loopâ räi.

Oovdeb vaaljâin valjäluvättállám merkkejum olmoos vâldoo valjäluvättállám ucâmuštáa, jis sun tiävdá vyeimist leijee laavâst asâttum valjäluvättállám merkkim iävtuid. Olmoos ij kuittâg merkkejuu valjäluvättállám, jis sun almoot valjälävdikoodân, et ij haalijd merkkejuđ toos. Valjäluvättállám ráhtim ohtâvuodâst valjälävdikodde puáhtá jieijâs alguu vuáduđ vâldid ton lasseen huámmášumân 1. peeivi uddâivemáánu 2027 tâi tast maŋa uárnejum sämitige vaaljâin valjäluvättállám merkkejum jienâstemvuoigâdvuodâlii ovdebâi vaaljâi maŋa jienâstemvuoigâdvuotâahan olláám päärnâi já 21 §:st asâttum äigimudo räi jienâstemvuoigâdvuotâahan ollee päärnâi. Taggaar ulmuu puáhtá kuittâg vâldid valjäluvättállám eskin tast maŋa, ko sun lii kirjâlâvt almottâm valjälävdikoodân, ete sun ana jieijâs sämmilázzân 3 §:n 1 moomeent miäldâsâvt.

Valjälävdikodde nannee já vuálâččálá valjäluvättállám majemustáa valjâivveest ovdebâa juovlâmáánu majemuu peeivi. Valjälävdikode miärdâsân valjäluvättállám nonniimist ij uážu uuccâđ nubâstus väidimâin.

24 §

Almottâskorttâ já miärdâs

Valjälävdikodde ráhtá jyehti valjäluvättállám valdum ulmust almottâskoortâ, mast čielgih jienâstemvuoigâdvuodâlii ulmust valjäluvättállám valdum tiäduh, valjäluvättállám uáinimnáálá toollâm, vaaljâin jienâstem sehe valjâpeeivi já 31a §:st asâttum vuoigâdvuotâ jienâstid valjâpeeivi äägi, já valjälävdikode čujottâs.

Valjälävdikodde vuolgât almottâskoortâ jyehti jienâstemvuoigâdvuodâlâžân, kiân čujottâs lii tiädust, puorijn aigijn ovdil valjäluvättállám pieijâm uáinimnáál.

Valjälävdikode miärdâs tast, et olmoos ij merkkejuu valjäluvättállám, siämmáánáálá ko miärdâs, moin valjälävdikodde lii kuáddâm tudhâhánáá ulmuu táatu valduđ valjäluvättállám teikkâ almottâs, et ij haalijd merkkejuđ toos, vuolgâttuvvoo áášân kullee ulmuid puorijn aigijn ovdil valjäluvättállám pieijâm uáinimnáálá.

25 §

Valjäluvättállám uáinimnáálá toollâm

Valjälävdikodde aasât valjäluvättállám teikkâ tast orroo tiäduid eereeb persovntubdâldâdâd uáinimnáálá nuuvt, ete uáinimnáálá tolâmân kyeskee äägi nuhâmist lii äigi vaaljâi tooimâtmân ucemustáa kuttâ mánuppaje.

Valjäluvättállám tuálloo uáinimnáálá 10 maŋalâs argâpeeivi, eereeb lávurdâd.

Valjäluvättállám uáinimnáálá tolâmist nuávdittuvvoo, mii haldâttâhlaavâ 62 §:st asâttuvvoo almolii tiättunaddelmist, jis taan laavâst ij nubenáál asâttuu.

25 a §

Valjäluvättállám almosvuotâ

Juáhhaast lii vuoigádvuotâ uápásmuđ valjáluvättálmân já ton ráhtimân lohtáseijee äššikirjiđ ton ääigi, ko valjáluvättállâm tuálloo uáinimnáálá. Valjáluvättállâm já ton ráhtimân lohtáseijee äššikirjiđ ij uážu adelid kopijistemnáálá teikkâ kuvvimnáálá ige tain uážu adelid kopioid. Valjáluvättálmân merkkejum ulmust lii kuittág vuoigádvuotâ finnid nuuvtá váldus sust valjáluvättálmân valdum tiäduin. Äššiuásálii vuoigádvuodâst finnid tiädu ääši kiedávušmân lohtáseijee äššikirjiđ asáttuvvoo virgeomáhái tooimâ almosvuodâst adelum laavâ 11 §:st.

Valjáluvättállâm sehe tagariđ valjáluvättállâm ráhtimân lohtáseijee äššikirjiđ, moh siskeldeh tiäduid ulmuu etnisii algápuátimist, kalga toollâđ syeligásâst eres ko 1 momentist uáivildum ääigi. Syeligásásttoollâmkenigásvuotâ ij eesti tiädu adelem sämitiigán sämitige toimáorgaanij jesâniđ já värijesâniđ valjim teikkâ aalgávuoigádvuodâ kevttim čielgim várás ige toos, kote taarbâš tiädu jienâstemvuoigádvuodâs čielgim várás.

Valjáluvättállâm ráhtimân lohtáseijee äššikirjiđ almosvuodâst asáttuvvoo virgeomáhái tooimâ almosvuodâst adelum laavâst.

25 b §

Valjáluvättállâm feeilâ tivvoo

Valjälvdikode puáhtá tivvoođ feeilâ valjáluvättálmist jieijâs alguu teikkâ jienâstemvuoigádvuodálii vátámâš vuáduld. Vátámâš kalga kuittág toohâđ 14 peeivi siste valjáluvättállâm uáinimnáálá tolâmân kyeskee ääigi nuhâmist. Nubástusâid kalga toohâđ majemustáa kyehti mánuppaje ovdil valjâtoimáttâs algâttem.

Jis olmooš lasettuvvoo valjáluvättálmân, te sunjin kalga ájättálhánnáa vuolgâttid 24 §:st uáivildum almottâskoortâ.

Jis valjáluvättállâm puástu merkkim tivoduvvoo, te tivomist kalga ájättálhánnáa almottid áášán kullee ulmui, peic jis tot lii čielgásávt taarbâšmettum.

26 §

Vuoigimvátámâš valjáluvättálmân kyeskee miärdásâst

Kote arvâl, et sun lii rievttáa kuodđum meddâl valjáluvättálmist, uázžu vaattâđ valjáluvättálmân kyeskee miärdásân vuoigim valjälvdikodeest. Valjälvdikoodán čujottum vuoigimvátámâš kalga toimâttid valjälvdikoodán 14 peeivi siste valjáluvättállâm uáinimnáálá tolâmân kyeskee ääigi nuhâmist.

Jis valjälvdikoodán toimâttum vuoigimvátámâš lii puáttám meriäigist nubástusuuccâmlävdikoodán, te vuoigimvátámâš ij kuodduu tudháhánnáa. Vuoigimvátámâš kalga ájättálhánnáa toimâttid nubástusuuccâmlävdikodeest valjälvdikoodán.

Jis valjälvdikode meerrid, et olmooš váldoo valjáluvättálmân, te valjälvdikode vuolgât sunjin ájättálhánnáa 24 §:st jienâstemvuoigádvuodáliđ uáivildum almottâskoortâ.

Nubástusucâmist vuoigimvátámâšân kyeskee miärdásân asáttuvvoo 41 l §:st.

26 a §

Jienâstem nubástusuuccâmorgaan miärdás vuáduld

Ulmui, kote ovdil jienârekinistem algâttem čáittá valjälvdikoodán tâi valjâpeeivi ääigi valjâtoimâkoodán nubástusuuccâmorgaan laavâvuáimálii miärdás jieijâs jienâstemvuoigádvuodâst, väriduvvoo tilálâšvuotâ finnid valjâššikirjiđ já jienâstid.

Olmooš lii kenigâs luovâttid valjälvdikoodán tâi siämmáánáálá valjâtoimâkoodán miärdás tâi ton rievttisn tuodâstum kopio, vai äšši merkkejuvvoo valjáluvättálmân.

27 §

Iävtukkâsasâttem já iävtukkâsluvättállâm

Sämitige valjâid uázžu asâttid iävtukkâs ucemustáa kuulmâ jienâstemvuoigádvuodálii vuáduđem väljejeieservi, mast kalgeh lede äššiolmooš já väriäššiolmooš.

Jieškote-uv jienâstemvuoigâdvuodâlâš uázžu uásálistid tuše oovtâ iävtukkâs aasâtmân. Jis olmooš kulâ kyevti teikkâ eenâb väljejeiesiärvân, te valjälävdikode kalga meddâlistid suu noomâ puoh väljejeieseeerviijn.

Väljejeieservi kalga toohâd iävtukkâsucâmuš valjälävdikoodân majemustáá 31. peeivi já toos kyeskee tievâsmitmijd majemustáá 27. peeivi ovdil valjâtoimättâs algâtem.

Valjälävdikode kalga ráhtid iävtukkâsluvättállâm majemustáá 21. peeivi ovdil valjâtoimättâs algâtem. Iävtukkâsluvättállâm kalga almostittid, vuolgättid valjääššiumuid já toollâd vaaljâi ääigi uáinimnáálâ.

Valjälävdikode miärädäsân iävtukkâsluvättálmist ij uážu uuccâd sierâ nubâstus.

28 §

Valjâtoimättâs

Sämitige vaaljah toimâttuvvohjeh porgemáanu majemuu oles oho vuossaargâst älgée kuudâ oho ääigi. Vaaljah toimâttuvvohjeh poostâ peht teikkâ toomâtmáin jienâstemliipu mudoi ko poostâ peht valjälävdikode almottem sajan. Vaaljah toimâttuvvohjeh sämmilij päikkikuávlust meid valjâpeeivi jienâstmin.

Vaaljâi toomâtmist kalga almolávt kulluuttid.

29 §

Valjääššikirjeh

Valjälävdikode kalga ájättálhánnáá valjâtoimättâs älgim maŋa tuodâštum vyevi mielđ toimättid jyeŋi jienâstemvuoigâdvuodâlâžân, kiân čujottâs lii tiädust, valjälävdikode stemppálistem jienâstemliipu, valjâkooveert, vuolgättâsreeivâ, vuolgättâskooveert, iävtukkâsluvättállâm já jienâstemravvu (valjääššikirjeh).

Jienâstemvuoigâdvuodâlâžân, kote ij lah poostâ peht finnim valjääššikiirjijđ teikkâ kiäst toh monnii suujâst mudoi väiluh, kalga väridid mahđulâšvuodâ finnid valjääššikiirjijđ valjälävdikode toimâttuvâst, valjâpeeivi monnii jienâstemsajeest teikkâ valjälävdikode almottem eres saajeest.

Jienâstemravvust kalga mainâšid valjälävdikode toimâttuv já eres soojij, kost valjääššikiirjijđ puáhtâ finnid já kuus taid puáhtâ toimättid, kollimčujottâsâid já áávusorroomaagijđ sehe valjâpeeivi jienâstemsoojij kollimčujottâsâid já áávusorroomaagijđ.

30 §

Jienâstem poostâ peht

Jienâstemvuoigâdvuodâlâš puáhtâ kevttid jienâstemvuoigâdvuodâs, ko lii finnim valjääššikiirjijđ. Jienâsteijee kalga čielgâsávt merkkid jienâstemliipun ton iävtukkâs nummeer, kiân pyerrin sun addel jienâs.

Jienâstem lii tohhum, ko jienâstemvuoigâdvuodâlâš lii tuodâštum vyevi mielđ kuáddâm poostâ jodettemnáál toppum valjâkooveert, mii siskeeld jienâstemliipu já suu tevdim já vuáláčáállim valjälävdikoodân čujottum vuolgättâskovertân toppum vuolgättâsreeivâ. Jis jienâsteijee lahta fáárun almottâskoortâs, te sun ij taarbâš merkkid vuolgättâsreeivân muide ko jieijâs vuáláčáállus.

Ovdil jienârekinistem algâtem valjälävdikoodân poostâ peht puáttâm jienah váldojeh huámmášumân jienâi rekinistmist.

31 §

Jienâstem toomâtmáin vuolgättâsreeivâ valjälävdikoodân eres vuovvijn ko poostâ peht

Jienâstemvuoigâdvuodâlâš tâi suu valduuttem olmooš puáhtâ toimättid 30§:st uáivildum valjääššikiirjijđ vuolgättâskooveert siste meid valjälävdikode toimâttâhân teikkâ valjälävdikode almottem eres sajan vaaljâi niäljád oles oho vuossaargâ já kuudâd oles oho pasepeeivi koskâsii ääigi sehe valjâpeeivi ääigi mon peri jienâstemsaje valjâtoimâkoodân.

Valjälävdikodde kalga huolättid tast, ete ton toimäsoojid já eres soojid, maid tot lii almottâm, kuodđum valjääššikirjeh siäiluduvvoje tienuuv, et toi valjäsyligäsvuotâ lii torvoost, já ete toh toimättuvvoje torvolävt valjälävdikode Aanaar toimättähân ovdil jienärekinistem algättem.

31 a §

Valjåpeeivi jienåstem

Valjåpeeivi jienåstem uårnejuvvoo vaaljåi toimåtem kuudåd oho pasepeeivi.

Valjåpeeivi jienåstem toimåttuvvoo siåmmåå åågi såmmilij päikkikuåvlu puoh kieldåin. Jieškodde-uv kieldåst lii ucemuståå ohtå jienåstemsaje.

Jienåstemvuoigådvuodålåš uåžžu jienåstid 31 g §:st uåivildum vuovviñ tuše såmmilij päikkikuåvlu ton kieldåst, mii lii merkkejum valjåluvåttålmån suu päikkikieldån.

Jienåstem kalga ornid tienuuv, ete valjäsyligäsvuotâ siåilu.

31 c §

Valjåtoimåkodde

Valjälävdikodde kalga puorijn aigijn ovdil vaaljåid asåttid jieškote-uv jienåstemsaje várås valjåtoimåkode, moos kuleh kulmå jeessån já ucemuståå kyehti värjeessån tienuuv, ete ohtå valjälävdikode jeessån já suu persovnlåš värjeessån låvá valjåtoimåkode jesånin já värjesånin. Såmitige vaaljåi iåvtukkås ij pyevti lede valjåtoimåkode jesånin teikkå värjesånin.

Valjåtoimåkode saavåjodettejee tuåimå valjälävdikode ovdåstejee jeessån. Valjåtoimåkodde väljee táårbu mielð vårisaavåjodettejee jieijås juåvhust.

Valjåtoimåkodde lii meridemvåldålåš talle, ko tast låå kulmå jeessån.

31 h §

Valjåpeeivi jienåstem nuuhåm já valjåpevdikirje

Valjåpeeivi jienåstem nuuhåm mañ valjåtoimåkodde kalga huolåttid tast, ete seilejum valjåurnå já jienåstemmerkkiimijð siskeldejee jienåstemkuåvlu valjåluvåttållåm sehe mådåulåvt valjåtoimåkoodån kuodđum vuolgåttåskoverteh toimåttuvvoje valjäsyligäsvuotâ siåilum táåhust torvolåvt já tušij tiet åjåttålhånnåå valjälävdikode Aanaar toimättähån. Ton lasseen valjåtoimåkodde kalga huolåttid seilimpiergåsij tuššådmist tállån urnå seilim mañ. Valjälävdikodde kalga huolåttid valjåurnå já jienåstemkuåvlu valjåluvåttållåm siåilutmist torvolii saajeest jienärekinistem algättem råi.

Valjåtoimåkodde kalga ton lasseen huolåttid tast, ete valjåpeeivi jienåstmist tuålloo pevdikirje, moos merkkejuvvoo:

- 1) peivi sehe tijmeååigih, kuås valjåpeeivi jienåstem aalgij já kuås ton nuuhåm kulluuttui;
- 2) valjåtoimåkode jesåneh já värjesåneh, kiåh lijjii mielð;
- 3) valjåišeðeeh sehe jienåstejee jieijås valjim išeðeeh; sehe
- 4) jienåståm ulmui lohomeeri.

32 §

Jienåstem tipşolåjådåsåst já pääihist

Ulmuh, kiåh låå tipşomnåålå såmmilij päikkikuåvlun sajadum låjådåsåst sehe ulmuh, kiåh såmmilij päikkikuåvlust låå tipşomnåålå jieijås pääihist já kiåh iå mudoi pastaččii jienåstid epikuåhtulij vaigådvuodåittåå, uåžžu jienåstid tipşosajestis.

Tipşosaajeest jienåstem várås valjälävdikodde meerrid valjåpargen já suu värjolmožin tom jeessån já värjeessån, kiåh ovdåståvá ååşånkullee kieldå valjälävdikodeest. Valjåpargee värjolmožin puåhtå nomåttid eres-uv ulmuu, kii lii hiåivulåš paargon.

Ko jienåst tipşosaajeest, te jienåstmist kalga jienåstejee já valjåpargee lasseen lede fåårust jienåstejee valjim teikkå tuhiittem såmitige valjåluvåttålmån jienåstemvuoigådvuodålåžžån merkkejum olmoos.

34 §

Jienârekinistem algâtem

Valjälâvdikodde aalgât jienârekinistem valjâtoimâtâs maŋa čuávvo vuossaargâ tijme 9. Jienârekinistem algâtem maŋa puáttâm vuolgâtâskovtereh kuáđđojeh lehâhânnáá huámmášumán vâldihânnáá. Toimâtâsâst tuálloo pevdikirje.

Väljejeeseervi äššiumust já vâriäššiumust lii vuogâdvuotâ lede mielâ jienârekinistmist.

35 §

Merkkim valjâluvâttâlmân

Jienârekinistem algâttuvvoo lekkâmáin vuolgâtâskovterijđ já merkkiimáin puoh 30 já 31 §:st asâttum vuovvijn jienâstâm ulmuid vuolgâtâsreeivâ miäldásávt valjâluvâttâlmân.

Jienâstem kalga kyeddiđ huámmášumán vâldihânnáá:

1) jis jienâstâm olmooš ij lah merkkejum valjâluvâttâlmân jienâstemvuogâdvuodâlâžžân tâi jis šadda tiätun, et sun lii jáámmâm ovdil valjâtoimâtâs algâtem;

2) jis vuolgâtâsreeivâ lii nuuvt vááijuvlâš, et ij pyevti visesvuodâin pahudiđ, kii ulmuid lii jienâstâm; tâi

3) jis valjâkovertân lii rahtum jienâsteijeij tâi iävtukkâsân kyeskee teikâ eres äšittes merkkim.

Jis vuolgâtâsreeivâst šadda čielgâsin, et jienâstemvuogâdvuodâlâš lii jienâstâm maŋgii 30 tâi 31 §:st uáivildum vuovvijn, te huámmášumán vâldoo tuše ohtâ vuolgâtâskovterijn.

Eres jienâstem ko valjâpeeivi jienâstem kalga kyeddiđ vâldihânnáá huámmášumán meid, jis jienâstemkuávlu valjâluvâttâlmân tohhum miärrkumijn šadda čielgâsin, et áášân kullee olmooš lii jienâstâm valjâpeeivi 31 g §:st uáivildum vuovvijn.

Ko puoh jienâstâm ulmuuh láá merkkejum valjâluvâttâlmân já jienâstmist huámmášumán vâldihânnáá kuodduum valjâkovtereh vuolgâtâskovterijdis siste láá sierrejum meddâl tuhhiittum valjâkovterij juávhust, te tuhhiittum valjâkovtereh piäijojeh lehâhânnáá valjâurnân.

38 §

Vaaljâi puáttus miärášum

Sämitige jesânin šaddeh väljejud 21 puoh enâmustáá jienâid finnim iävtukkâssâd, toin iävttoin, ete sii juávhust láá ucemustáá 10 §:st asâttum meeri iävtukkâsah Aanaar, Ucjuv já länuduv kieldâin sehe Suádigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust. Jis 10 §:st asâttum mereh iä tievâ, te koččâmušâst orroo kieldâst tâi kuávlust väljejuvvoje čuávuvâžžân enâmustáá jienâid finnim iävtukkâsah tienuuvt, ete 10 § vátámâšah olášuveh. Jis päikkikuávlu monnii kieldâst tâi kuávlust iä lamaš asâttum meeri iävtukkâsah, te väljejuvvoje čuávuvâžžân enâmustáá jienâid finnim iävtukkâsah päikkikuávlust.

Värijesânin väljejuvvo Aanaar, Ucjuv já länuduv kieldâst sehe Suádigil kieldâ Laapi palgâsist orroo iävtukkâsân iävtukkâs, kote lii finnim väljejum iävtukkâsâi maŋa čuávuvâžžân enâmustáá jienâid.

Jis jienâmereh láá siämmáá stuárusih, iävtukkâsâi koskâsâš oornig čuávdoo vuárbádmáin.

Iävtukkâs kieldâ tâi kuávlu jienârekinistmist miärášuvâ ton mielâ, kost sust lii lamaš päikkikielâ iävtukkâssân asâtem meriäigi nuvâdijn.

39 §

Vaaljâi puáttus nonnim

Vaaljâi puáttus nannee valjâlvdikodde čuákkimist, mon tot tuálâ kuálmâd peeivi jienârekinistem aalgâtmist.

Vaaljâi puáttus kalga almottid äjättâlhânnáá riehtiministeriön, vâi tot puáhtâ meridiđ sämitige jesâniđ já värijesâniđ tooimân čuávuvâá toimâpaje ááigân.

40 §

Vaaljái puátusân kyeskee väidim

Jienâstemvuoigâdvuodâlâš, kote arvâl, et vaaljái puátus nonniimân kyeskee valjälävdikode toimâ tai miäradâs lii laavâvuástâsâš, puáhtá ráhtid sämitige stiiivrân vuoigimvátámâš majemustáá 14 peeivi ton peeivist ovdâskulij, kuás valjälävdikode lii nonnim vaaljái puátus. Nubástusucámist valjäluvättálmân kyeskee aášijn asáttuvvoo 5 lovvoo.

Sämitige stivrâ kalga kiedâvuššâd vuoigimvátámâš huápulávt já majemustáá ovdil valjáiive loopâ.

Sämitige stiiivrâ miäradâsân uázžu uuccâd nubástus väidimáin alemuu haldáttáhriähtán majemustáá 14. peeivi ton peeivist ovdâskulij, kuás ääšiomáhâš lii finnim sämitige stiiivrâ miäradâs tiättun. Nubástusucámist nuávdittuvvoo mudoi, mii riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâst asáttuvvoo.

Jis valjälävdikode 1 momentist uáivildum miäradâs teikkâ toimâ lii lamaš laavâvuástâsâš já tot lii vaiguttâm vaaljái puátusân, te vaaljái puátus kalga vuoigid já staatârädi kalga táarbu miel meriid sämitige jesánijd já värijesánijd vaaljái vyeigejum puátus miel.

Jis vaaljái puátus ij paste vuoigid, vaaljaid kalga meriid uddâsist toimâtemnáál.

40 c §

Tärhibeh njuolgâdusah

Riehtiministeriö asáttâssáin puáhtá adelid tärhibijd njuolgâdusaid:

- 1) valjaid lohtášuvvee kulluuttásáin;
- 2) valjäluvättálmân ucáluumeest já valjäluvättálmist meddâlistmist sehe ucâmušân lahtemnáál čielgiittásáin;
- 3) valjäluvättállâm uáinimnáálá tolámist;
- 4) iävtukkâsucâmušâst já iävtukkâsluvättálmist;
- 5) valjâpeeivi jienâstem orniimist, jis kiellâst lii eenâb ko ohtâ jienâstemsaje valjâpeeivi jienâstem várás;
- 6) jienâstemliipust; sehe
- 7) valjääšikiirij siäilutmist.

5 loho

Nubástusuuccâm valjäluvättálmân kyeskee aášijn

41 §

Nubástusuuccâmlävdikode pargo já toimävâldi

Sämitige valjäluvättállamaašij nubástusuuccâmlävdikode (nubástusuuccâmlävdikode) tuáimá vuossâmužžân nubástusuuccâmtäassin sämitigeest adelum laavâ 26 § miäldásii sämitige valjäluvättálmân väldimân já tast meddâlistmân kyeskee aášijn.

Sämitige ohtâvuodâst tuáimee nubástusuuccâmlävdikode lii jiečânâs já sorjomettumis toimâorgaan.

41 a §

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já eres jesâneh

Nubástusuuccâmlävdikode joođet saavâjodetteijee, kii puáhtá lede váldutoimâsâš.

Nubástusuuccâmlävdikodeest lii ton lasseen ualgitoimâsâžžân jesânin ohtâ lahâolmoošjeessân já kyehti äššitobdeejeessân. Ton lasseen nubástusuuccâmlävdikodeest láá tuárvi ennuv värijesâneh. Värijesânân heiviittuvvoo, mii laavâst asáttuvvoo nubástusuuccâmlävdikode jesânist.

Talle jis saavâjodetteijee lii estâšum, te saavâjodetteijei asáttum toimävâldi kiävtta nubástusuuccâmlävdikode lahâolmoošjeessân (värisaavâjodetteijee).

41 b §

Saavajodetteijee já eres jeessân tohálâšvuotâ já nomâtem

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já lahâolmoošjeessân kolgâv tevidid tuámustovlilaavâ 10 love 1 § 1 momentist asâttum tuámmár almolijd tohálâšvuotâvátámâšâid.

Nubástusuuccâmlävdikode eres jesâniijn vátkoo rievtsimielâlâšvuotâ, hárxánem nubástusuuccâmlävdikode toimâsuárgán sehe tárbuliij persovnlíih jiešvuodah. Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân ij taarbâš lede merkkejum sämitige valjâluvâttálmân.

Staatâräädi aasât nubástusuuccâmlävdikode kuudâ ihân häävild. Staatâräädi meerrid nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee viirgán tuáistáázân já eres ualgitoimâsijd jesâniijn toimâpajan. Nubástusuuccâmlävdikode asâttuvvoo sämitige iävtuttâs vuáduid.

Sämitige jeessân tâi värijeessân, valjâlvävdikode jeessân tâi värijeessân tâi olmooš, kote lii sämitige palvâlusâst, ij pyevti kuullâd nubástusuuccâmlävdikoodân. Ovdii beln 22 § mield iävtukkâssân sämitige vaaljâin ij pyevti lede nubástusuuccâmlävdikode jeessân tâi värijeessân.

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân kalga almottiid jieijâs čonâlâšvuodâin. Čonâlâšvuodâin almootmân heiviittuvvoo, mii tuámustovlilaavâ (673/2016) 17 lovo 17 §:st asâttuvvoo äššitobdeejeessân kenigâšvuodâst almottiid jieijâs čonâlâšvuodâin. Čonâlâšvuotâalmottâs adeluvvoo riehtiministeriön sehe tiättun nubástusuuccâmlävdikoodân. Čonâlâšvuodâid kyeskee tiädui registeristmist nuávdittuvvoo, mii tuámárij čonâlâšvuotâ- já ualgitoimâregisterist adelum laavâst asâttuvvoo (565/2015).

41 c §

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já jeessân saje šoddâm áávus

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já jeessân vuoigâd vuodâst pissood jieijâs pargoost heiviittuvvoo, mii tuámmárvirge haldâšeijest asâttuvvoo.

Jis nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee tâi eres jeessân pargo šadda áávus kaskoo toimâpaje, te meriduvvoo maajeeldpuáttee kidâ ton toimâpaje loopâ rai.

41 d §

Tuámmártáhádâs

Ko nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân aalgât pargoost, te sun kalga adelid tuámmártáhádâs, jis sun ij lah porgâm tom jo ovdelâá. Tuámmártáhádâs addelmist asâttuvvoo tuámustovlilaavâ 1 lovo 7 §:st.

41 e §

Saavajodetteijee já eres jeessân sajadâh

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân lii sorjomettum tuámuvääldi kevtidijnis.

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já eres jeessân tuáimâ tuámmár ovdâsvástádâssâin, mast asâttuvvoo târhibeht tuámustovlilaavâ (673/2016) 9 lovvoost.

Nubástusuuccâmlävdikode saavajodetteijee já jeessân lii kenigâs iärâniid jieijâs pargoost ton mánuppaje nuvâdiijn, mon ääigi sun tiävdâ 70 ihheed.

41 f §

Oovdânpyehteeh

Nubástusuuccâmlävdikoddeest lii tarbâšum meeri váldu- tâi uálgitoimâsiih oovdânpyehteeh já eres pargoviehâ.

Nubástusuuccâmlävdikode oovdânpyehtest kalga lede tuámmár viirgán tohálâš tođhos. Oovdânpyehtee pargoin meriduvvoo târhibeht nubástusuuccâmlävdikode pargo-oornigist.

Nubástusuuccâmlävdikode noomât nubástusuuccâmlävdikode oovdânpyehteid já eres pargovievâ.

41 g §

Nubástusuuccâmlävdikode čuávdimčuákánpieijâm

Nubástusucâmân kyeskee ääših čuávdojeh nubástusuuccâmlävdikoddeest oovdânpyehtim vuáđuld tievâsčuákkim ääigi.

Tievâsčuákkim lii meridemváldálâš, ko miel dii saavâjodetteijee, lahâolmoošjeessân já ucemustáá ohtâ äššitobdeejeessân.

41 h §

Ääši kiedâvuššâm

Ääši kiedâvušmân nubástusuuccâmlävdikoddeest heiviittuvvoo riehtijotemist haldáttáhaašijn adelum laahâ, jis taan laavâst ij sierâ nubenáál asáttuu. Nubástusuuccâmlävdikode adelem miärádâs lii nuuvtâ.

41 i §

Kiedâvuššâm almosvuotâ

Riehtijotteem almosvuodâst nubástusuuccâmlävdikoddeest heiviittuvvoo, mii riehtijotteem almosvuodâst haldáttáhtuámustooovlist adelum laavâst (381/2007) asáttuvvoo.

41 j §

Ruttâdem

Nubástusuuccâmlävdikode koloh máksojeh staatâ ruudâin.

Nubástusuuccâmlävdikode saavâjodetteijee já jesânij päälhih meriduvvojeh riehtiministeriö nonnim vuáđustâsâi miäldâsávt.

41 k §

Pargo-oornig

Nubástusuuccâmlävdikode organisaatiost, pargovuovijn já pargovievâst meriduvvoo târhibeht nubástusuuccâmlävdikode pargo-oornigist, mon nubástusuuccâmlävdikode tievâsčuákkim nannee.

41 l §

Nubástusuuccâmmonáttállâm

Nubástusuuccâmlävdikoodán čujottum väidim kalga toimättid valjälävdikoodán 14 peeivi siste valjälävdikode vuoigimvátamâš keezild tohhum miäradâs tiättun finniimist.

Valjälävdikode kalga äjättälhännää toimättid väidim, áášán kyeskee äššikiirijid já jieijäs ciälkkámuš väidimist nubástusuuccâmlävdikoodán.

Jis valjälävdikoodán šaddee väidim lii puáttám meriääigist nubástusuuccâmlävdikoodán, te väidim ij kuodduu tain vuáduštássáin tudháhännää. Ton tiileest väidim kalga tállán toimättid valjälävdikoodán.

Nubástusuuccâmlävdikode kalga kiedávuššád väidim huápulázžán.

Nubástusucámist nubástusuuccâmlävdikode miäradásán asáttuvvoo 41 m §:st.

41 m §

Jotkäväidim alemuu haldáttáhriähtán

Nubástusuuccâmlävdikode miäradásán uázžu uuccáđ nubástus väidimáin alemuu haldáttáhriähtán, jis alemus haldáttáhrihti miedeet väidimlove.

Väidimlove ucámán já miedeetmán heiviittuvvoo, mii riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâ 110 já 111 §:st asáttuvvoo. Väidimlopán kyeskee miäradâs vuáduštálmán heiviittuvvoo, mii riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâ 112 § 2 momentist asáttuvvoo.

Mudoi nubástusucámist alemuu haldáttáhriähtán heiviittuvvoo, mii riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâst asáttuvvoo.

6 loho

Sierânâs njuolgádusah

42 §

Nubástusuuccâm

Sämitige stiivrâ já lävdikode sehe sämitige asátem eres toimâorgaan miäradásán uázžu uuccáđ nubástus väidimáin sämitigán jis taan laavâst teikâ eres laaváin ij nubenáál asáttuu. Sämitige miäradásán uázžu uuccáđ nubástus väidimáin alemuu haldáttáhriähtán. Nubástusucámist asáttuvvoo riehtiijotemist haldáttáhaašijn adelum laavâst.

43 §

Pargovievâ völdim

Sämitigge noomât tai váldá jieijäs pargovievâ.

43 a §

Vuoigádvuotâ iäláttáhán

Sämitige palvâlusâst orroo ulmuin lii vuoigádvuotâ iäláttáhán já sii jäämmim maŋa sii hiätu-uázžoin lii vuoigádvuotâ peeräiäláttáhán staatâ vaarijn hiäivulijn oosijn siämmái njuolgádusái mielđ ko staatâ palvâlusâst orroo ulmuin já sii hiätu-uázžoin.

Ovdiibeln 1 momentist uáivildum iäláttáhtorvo orniimist šaddee koloin sämitigge lii kenigâs mäksid iäláttáhmaaŋsu tienuuvt ko staatâ iäláttáhruttaráájust adelum laavâst (1297/2006) asáttuvvoo.

Iäláttáhtorvo olášuttem várás sämitigge kalga jyehi ive almottid staatâkontturán tiäduid jieijäs palvâlusâst orroo ulmuin. Tiäduh almottuvvojeh staatâkonttur adelem ravvui mielđ.

Jis iäláttáhmaaŋsu iä määvsi meriääigi siste, te staatâ iäláttáhruttaráájun piärruo ihásâš maŋanemriänttu riänttulaavâ (633/82) 4 § 1 momentist uáivildum riänttuvuádu mielđ.

Iäláttáhmaaŋsuid já maŋanemriänttuid uázžu peerrád ton oornigist ko viäruu já määvsi olášutmist adelum laavâst (706/2007) asáttuvvoo.

43 b §

Syeligâsâsttoollâm- já vaahâgsajanmâksukenigâsvuotâ

Sämitige tåi 14 §:st uáivildum toimâorgaan jeessân teikkâ 18 c §:st uáivildum tilitârhisteijee ij uážu lovetáá adelid viâruulmui tiátun ige anneed priivaatlávt ävkkín, maid sun lii pargos hoittáadijn finnim tiettid nube ulmuu persovnlíi tiileest, ekonomâlii sajaduvást teikkâ finnodâh- tåi áámmâtsyeligâsvuodâst.

Ovdiibeln 1 momentist uáivildum olmooš lii kenigâs sajanmâksid vaahâg, mon sun lii tátulávt teikâ toovâtmist tovtâttâm sämitiigân. Siämmâš kuáskâ vahâgân, mii lii tovtâttum nuubân taam laavâ rikkomáin.

Vaahâgsajanmâávsu sovâttâlmist sehe, jis máksukenigâsah láá maanġah, lii ovdâsvástádâs jyehimist vyeimist, mii vaahâgsajanmâksulaavâst (412/74) asâttuvvoo.

Virgeulmuu já pargee vaahâgsajanmâksukenigâsvuodâst lii vyeimist, mii vaahâgsajanmâksulaavâst já eres saajeest asâttuvvoo.

Taat laahâ puátá vuáimán peeivi máánust 20 .

Sämitiigân, mon toimâpaje lii koskân talle, ko taat laahâ puátá vuáimán, heiviittuvvoo 10 § tagarin ko tot lâi taan laavâ vuáimán puádiidijn.

Sämitigge, mon toimâpaje lii koskân talle ko taat laahâ puátá vuáimán, juátkâ jieijâs pargoost tassaaš ko vuossâmuš taan laavâ mielđ väljejum sämitigge aalgât toimâpaajees.

Talle ko taat laahâ puátá vuáimán, kiedâvuššâmnâál orroo 9 §:st uáivildum áášân heiviittuvvoo 9 §, mii lii lamaš vyeimist, ko taat laahâ puátá vuáimán. Tággáár áášân iâ heiviittuu taan laavâ 9 a já 9 b §.

SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEEN KARTTA

